

1. Inleiding

Het Duurzaam Huis is een project van RISO Gent vzw. Dit project wil het samenleven tussen bewoners verbeteren. Het project is ondertussen bijna twee jaar bezig en is gebaseerd op de noden van de bewoners. Op basis van een bewonersbevraging merkten we dat groepen op zich wel redelijk goed georganiseerd zijn, maar dat er weinig dwarsverbanden zijn tussen groepen. Daarom wilden we op zoek gaan naar mogelijkheden om mensen dicht bij elkaar te brengen. Dit gebeurt concreet door vanuit een huis, binnen een afgebakende bouwblok van de Dampoortwijk (Gent), een dynamiek op gang te brengen gefocused op afval, huisvesting en energie.

Om dit te bereiken maakten we twee belangrijke keuzen:

- we werken niet rechtstreeks rond het thema samenleven, maar we proberen via het werken rond andere thema's (afval, huisvesting en energie) mensen dicht bij elkaar te brengen.
 - o Motivatie: rechtstreeks werken aan samenleven is zeer kwetsbaar; je moet slagen. Bovendien zijn mensen er meestal niet meteen in geïnteresseerd. Andere thema's zijn belangrijker.
 - o Aandachtspunt: als werker moet je er wel altijd op letten je uiteindelijke doelstelling om mensen dicht bij elkaar te brengen voor ogen te houden.
- We werken zeer kleinschalig, in een afgebakende bouwblok van een zestal aaneengrenzende straten in de grote wijk Dampoort-Sint-Amansberg. In het bouwblok wonen ongeveer 500 bewoners waarvan de helft Turkse mensen en de helft Belgische mensen. Daarnaast wonen er een tiental mensen van een andere afkomst: ondermeer ook Roma. Het bouwblok telt 218 woningen, meestal heel klein van oppervlakte. Bijna niemand heeft een koer of tuin.
 - o Motivatie: als je mensen dicht bij elkaar wilt brengen moeten ze elkaar kunnen ontmoeten. Als ze dicht bij elkaar wonen, hebben ze daar meer kansen toe.
 - o Aandachtspunt: zorgen voor een ontmoetingsplaats te midden van het bouwblok, in dit geval 'Het Duurzaam Huis'.

2. Wat doen we concreet ?

We richten ons tot alle bewoners van het bouwblok en besteden ook specifieke aandacht om bepaalde groepen te bereiken (kansarmen en Etnische Culturele Minderheden). We werken met een ervaringsdeskundige in de armoedebestrijding en een medewerker van Intercultureel Netwerk Gent. Verder proberen we, in alles wat we doen, zoveel mogelijk mensen te bereiken door het gebruik van verschillende methodieken: huisbezoeken, herinneringsbriefjes, persoonlijk contact, open staan voor vragen, activiteiten op verschillende momenten, hulpverlening, info-aanbod, uitstappen, ... Voor elk wat wils.

2.1. Bespreken van noden, vraag en aanbod

Elke donderdagmorgen organiseren we een open ontmoetingsmoment waarbij alle bewoners in het Duurzaam Huis terecht kunnen voor een ontbijt, een kop koffie of thee. Ze praten over verschillende onderwerpen zonder er echt op aan te sturen gaat het regelmatig over de thema's van het project:

- afval: sluikestort, containerpark, dure vuilzakken, ...
- energie: besparen, spaarlampen, energieleveranciers, ...
- huisvesting: premies, problemen met eigenaars, ...

Om verder te weten te komen wat de noden van de bewoners zijn en wat ze vinden van hetgeen we doen en van het samenleven gingen we jaarlijks van deur tot deur om het hen te vragen.

Om de zes weken gaat er in het Duurzaam Huis een 'vrouwengroep' door. Oorspronkelijk werd dit enkel georganiseerd voor de Turkse vrouwen zodat zij in de eigen taal informatie kunnen doorgeven van de voorbije activiteiten en de planning kunnen bespreken. Sinds enkele maanden zijn ook andere vrouwen aanwezig waardoor dit een gemengde groep is.

Er werd ook een bewonersgroep opgestart die 5 keer per jaar samenkomt. Het is de bedoeling bewoners mee verantwoordelijkheid te geven binnen het project, te achterhalen hoe bepaalde activiteiten verbeterd kunnen worden en de planning concreet vorm te geven.

Elke maand krijgen de mensen een nieuwsbrief met een maandplanning en een bon voor een gratis gadget (spaarlamp, tochtstrip, boodschappentas, vuilzak, ...).

2.2. Op het vlak van de thema's

Op inhoudelijk vlak organiseren we maandelijks enkele informatiemomenten rond thema's die voor mensen belangrijk zijn: afval, huisvesting en energie. Deze thema's komen uit de bewonersbevraging. Tijdens deze infomomenten wordt telkens een 'spreker' uitgenodigd die een bepaald onderwerp bespreekt, een demonstratie geeft, ...

Bijvoorbeeld:

'Op 19 februari organiseerden we in het Duurzaam Huis 'de energiemarkt'. We brachten de zes energieproducenten samen in het Duurzaam Huis. Bewoners konden, met hun afrekening in de hand, een beste prijs voor hun energie bedingen. 40 mensen waren aanwezig.'

Naargelang het onderwerp zijn tijdens deze infomomenten telkens mensen van verschillende groepen aanwezig. Mensen die elkaar enkel 'van ziens' kennen, krijgen hier de gelegenheid om met elkaar een babbeltje te slaan. Mensen die voorheen nooit met elkaar zouden spreken, komen dankzij deze momenten met elkaar in contact. Deze contacten kunnen ook buiten het Duurzaam Huis verder gezet worden.

Bijvoorbeeld:

Katrien en Cindy kennen elkaar van ziens. Ze zijn heel verschillend en zouden nooit contact zoeken. Tijdens een infomoment, waar we een voorontwerp van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling bespraken, schaarden ze zich op een bepaald moment achter dezelfde mening. Ze geraakten aan de praat. Katrien liet ons weten dat ze een spandoek

zou naaien die we tijdens de woonmanifestatie konden gebruiken. Cindy vroeg spontaan of ze Katrien niet een handje mocht toesteken bij het maken van dit spandoek.

Daarnaast steken we ook echt de handen uit de mouwen. Zo organiseren we per thema enkele specifieke activiteiten of projecten die hieronder besproken worden.

2.2.1. Afval

- **De afvalverzamelplaats:**
Bewoners kunnen er elke maandagavond gedurende een uur terecht met Groenten-, fruit- en tuinafval, met glas en met elektrische toestellen. Op die manier hebben mensen minder afval in hun grijze zak waardoor het aantal gebruikte grijze zakken daalt. Het is ook een oplossing voor het plaatsgebrek in de kleine huizen. Enkele bewoners staan samen met ons in voor het openhouden en het vlot verloop ervan.
- **actie sluikestort:**
Wekelijks is er één ronde in de wijk waarbij sluikestort gemeld wordt aan IVAGO. Verder wordt op aangegeven van bewoners gewerkt naar een composteerplaats. Gezien de kleine huisjes hebben mensen te weinig plaats voor hun afval, dat bovendien 's zomers nogal wat geurhinder oplevert.

2.2.2. Energie

- **Audits:**
In 2003 werden een 40-tal woningen doorgelicht op het vlak van energie. Ook in 2004 werden opnieuw 30 woningen nagekeken in het kader van de energiewijken waarbij het de bedoeling is 10% energie te besparen. Nadien kregen mensen tips over hoe ze kunnen besparen in hun energiekosten. Deze tips hebben betrekking op aankopen (bijv. spaarlampen), gedragsverandering (bijv. zet uw TV volledig uit) en kleine verbouwingen (bijv. dicht spleten en kieren). Opdat iedereen de kans zou krijgen deze tips uit te voeren, zal in november een klussenploeg opgericht worden.

2.2.3. Huisvesting

- **Gevelschilderen:**
Het afgelopen jaar werden 40 gevels geschilderd in het bouwblok. 12 bewoners schilderden hun gevel zelf. De anderen deden beroep op een ploegje werklozen uit de buurt of het Opleidings- en tewerkstellingscentrum van het OCMW.
- **Bouwblokrenovatie:**
Het komende jaar zullen alle woningen in het bouwblok nagekeken worden op het vlak van de kwaliteit van wonen. In het najaar zullen een 70tal woningen op basis van een bouwblokrenovatie aangepakt worden.

2.2.4. Duurzaamheid

- **Geveltuintjes:**
In een ganse straat dienden de bewoners een aanvraag in voor een geveltuintje. Op een gezamenlijk moment staken alle bewoners de handen uit de mouwen om elkaar te helpen bij het aanleggen van de tuintjes. Op die manier ziet de wijk er aantrekkelijker uit.

- Groentenabonnementen:
Gedurende een jaar komen 16 bewoners een biologisch groenten- en/of fruitpakket afhalen. Enkele vrijwilligers zorgen voor een vlot verloop van de ophaalmomenten op dinsdag.

2.3. Op het vlak van samenleven

We organiseerden ook een aantal specifieke activiteiten op het vlak van samenleven.

- Zo organiseerden we een foto-tentoonstelling over asielzoekers. Veel mensen waren hierin geïnteresseerd, er kwamen ook enkele asielzoekers praten met de bewoners over hun ervaringen.
- Tweemaal vertelden een 5-tal bewoners hun levensverhaal aan andere bewoners. Zowel Belgische, Turkse als Bulgaarse mensen of Roma werkten mee.
- Er gingen een aantal etentjes door naar aanleiding van kerstdag, ramadan, offerfeest en Pasen. Eerst organiseerden wij het, daarna werkte iedereen samen en ten slotte nodigden bewoners mensen van een andere afkomst bij hen thuis uit voor de koffie.
- We organiseerden al enkele uitstapjes, eerst gingen alleen Belgen mee, de laatste keren was het een echt gemengde groep: jong en oud, Belg en allochtoon.
- Tot nu toe organiseerden we jaarlijks een buurtfeest: de verschillende bewonersgroepen doen een eigen inbreng en elke inbreng wordt door iedereen geapprecieerd.

3. Effecten

3.1. Positieve effecten op het samenleven

Het samenbrengen van mensen rond bepaalde thema's kan een dynamiek op gang brengen waardoor bewoners elkaar beginnen helpen, bewoners elkaar zullen betrekken bij het gezamenlijk aanpakken van bepaalde problemen, bewoners elkanders gewoonten leren respecteren en waardoor de beeldvorming over bepaalde doelgroepen verandert. Het zijn net deze tusseneffecten die een positieve invloed hebben op het samenleven.

- Problemen worden gezamenlijk ipv individueel aangepakt
Door op noden en vragen van bewoners in te spelen, kunnen bepaalde problemen collectief aangepakt worden. Hierdoor ontmoeten bewoners elkaar waardoor ze nadien zelf zullen kiezen voor een gemeenschappelijke aanpak. Hierdoor krijgt het samenleven een positieve wending.

Bijvoorbeeld:

Sommige bewoners vonden dat er te weinig groen was in de wijk. In plaats van zelf plantenbakken te voorzien, hadden ze het idee om met de ganse straat geveltuintjes aan te leggen. Buren werden aangesproken, leerden elkaar kennen, ... Er kwam een dynamiek op gang met als resultaat dat alle bewoners hun tuintjes op hetzelfde moment aanlegde. Ook nadien werden problemen, zoals overlast van honden en katten, gezamenlijk aangepakt door de aankoop van een milieuvriendelijk product dat doorgegeven werd van bewoner tot bewoner. De bewoners uit deze straat zaten ook tijdens de zomer gezellig samen buiten.

- Bewoners helpen elkaar

Door de organisatie van activiteiten, de inzet van vrijwilligers uit de buurt, ... ontstaat er een dynamiek waarbij bewoners elkaar ontmoeten, elkanders sterke kanten en vaardigheden leren kennen. Hierdoor zullen ze gemakkelijker beroep doen op elkaar voor het uitwisselen van know-how, materiaal, enzovoort. Dit heeft een positieve invloed op het samenleven.

Bijvoorbeeld:

Fatima volgt sinds kort Nederlandse les. Zij heeft 2 kindjes en opvang is heel duur. Bij een bezoek aan de afvalverzamelplaats ontmoet ze Annemie. Annemie houdt de kindjes van haar dochter bij. Enkele weken later tijdens het ontbijt spreken ze af dat Annemie de kindjes van Fatima zal bijhouden terwijl zij naar de les gaat. In ruil hiervoor maakt Fatima kleren voor Annemie.

- Bewoners leren elkanders gewoonten kennen en respecteren
Bewoners van verschillende doelgroepen nemen gezamenlijk deel aan activiteiten. Waar ze voorheen nooit met elkaar in contact kwamen, doen ze dat nu wel. Op die manier leren ze elkaar beetje bij beetje kennen en zullen ze kennis maken met andere gewoonten en deze leren respecteren.

Bijvoorbeeld:

Door de inzet van vrijwilligers tijdens het gevelschilderen, kwam een Belgische bewoner voor het eerst aan de praat met zijn Turkse buurvrouw. Nadien tijdens het offerfeest werd hij bij zijn buurvrouw en haar gezin uitgenodigd voor een tas thee. Hij leerde nieuwe dingen over het feest, werd overladen met lekkers en merkte dat ze heel gastvrij waren.

- De beeldvorming over bepaalde personen / doelgroepen verandert
Doordat mensen elkaar ontmoeten, deelnemen aan activiteiten of zich inzetten als vrijwilliger kunnen vaardigheden en sterktes aan de oppervlakte komen. Dit kan een positief effect hebben op de beeldvorming wat op zijn beurt een positieve invloed heeft op het samenleven.

Bijvoorbeeld:

Jos werd vroeger bekeken als iemand die hele dagen rond hing, lui was, pintjes dronk en zichzelf niet verzorgde. Nadat hij enkele maanden had deelgenomen aan het gevelschilderen, begonnen bewoners hun mening te herzien. Jos was actiever dan ze dachten en had het goed voor met de buurt. Mensen kwamen in contact met hem. Eén bewoner nam zelfs het initiatief om zijn haar bij te knippen waardoor hij er veel netter uit zag/ziet.

3.2. Moeilijkheden / knelpunten

- We bereiken verschillende groepen mensen, maar het bereiken van de 'Turkse mannen' blijft beperkt tot enkele individuen.
- Ook de taal blijft een knelpunt. Zo spreken sommige allochtonen te weinig Nederlands voor een babbeltje op straat. Ondertussen volgen een aantal vrouwen Nederlandse taallessen en willen een aantal Belgen Turks leren.

- Het is opvallend dat de contacten tussen bewoners eerder oppervlakkig zijn. Bepaalde incidenten tonen aan dat contacten heel broos blijven en er heel snel teruggeplooid wordt op de eigen groep.

Bijvoorbeeld:

Tijdens het gevelschilderproject ontstond er een woordenwisseling tussen één van de vrijwilligers en een Turkse bewoner. Dit incident liep uit de hand en de politie moest tussen beiden komen. Op dat moment was het heel opvallend dat er onmiddellijk 2 kampen ontstonden: autochtoon - allochtoon.

In die zin is het ook heel belangrijk dat je kleinschalig werkt en direct op de bal kan spelen.

Vervolg...

De andere vrijwilligers die niet meteen betrokken waren bij het incident, zochten meteen contact met de Turkse bewoners. Beide groepen vermengden zich en de gemoederen konden bedaren. Ook tijdens de vrouwengroep heeft een vrijwilliger in naam van de schildersploeg een gesprek aangegaan met de Turkse bewoners. Op die manier konden oorspronkelijke relaties tussen bewoners opnieuw hersteld worden.

- Een aantal mensen blijven niet participeren. Hiervoor zijn verschillende redenen: verhuizen, werk, conflict, ...

Bijvoorbeeld:

Luc is onlangs verhuisd. Hij woont niet meer in het bouwblok. De afstand tussen zijn woonst en het Duurzaam Huis is te groot. Hij zal dus niet meer aanwezig tijdens infomomenten, de bewonersgroep, ... Toch wil hij de nieuwsbrief blijven ontvangen en tijdens het jaarlijkse buurtfeest wil hij nog steeds een handje toesteken.

Stefaan was niet weg te slaan uit het Duurzaam Huis. Onlangs heeft hij werk gevonden. Overdag kan hij niet meer aanwezig zijn. Zijn job verplicht hem zijn dagelijks leven aan te passen. 's Avonds is hij vaak moe. In het Duurzaam Huis is nog nauwelijks aanwezig, maar indien hij kan, helpt hij waar hij kan.

Kelly kwam geregeld in het Duurzaam Huis. Tijdens een ontbijtmoment kreeg ze woorden met Julie. Roddels werden verspreid en Kelly kwam gedurende enkele weken niet meer opdagen tijdens het ontbijt. Na een gesprek met één van de medewerkers werden Kelly en Julie met elkaar in contact gebracht. Beste maatjes zullen ze nooit worden, maar ze kunnen het op zijn minst weer met elkaar vinden.

- Anderen schrikt het participeren aan activiteiten af omdat ze in hun buurt net ongekend willen blijven en alle contacten willen vermijden.

Bijvoorbeeld:

Marie vindt het Duurzaam Huis op zich wel een goed initiatief. Onderwerpen als duurzaamheid, afval, ... interesseren haar wel. Toch zal ze nooit naar de afvalverzamelplaats, het ontbijt, infomomenten, ... komen. De contacten met andere bewoners schrikken haar af. Ze heeft een uitgebreide sociale kring, maar een diepgaand contact met burens ziet ze eerder als een inbreuk op haar privacy. Marie leest wel de

nieuwsbrief. Ondanks het feit dat ze niet naar de afvalverzamelplaats gaat, heeft ze zich onlangs een wormenbak aangeschaft waardoor ook zij vanaf nu afval sorteert.

Voor meer informatie kunnen jullie terecht bij:

Stef Leyn, Frank Vandepitte, Michèle Vanelslander en Ann Van Hoof
Duurzaam Huis
Wasstraat 53
9000 Gent
09/259.91.22
dampoort@risogent.be